

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn ändras. Syftet med ändringarna är att främja skyddet av minderåriga genom att ge arbetsgivare och andra som är skyldiga att utreda brottslig bakgrund möjlighet att också i kortvariga anställningsförhållanden som varar högst tre månader utreda brottslig bakgrund hos arbetssökande och andra personer som omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund. I fråga om uppgifter som varar högst tre månader ska arbetsgivare, med arbetsgivare jämförbara aktörer, det vill säga civiltjänstcentraler, arbets- och näringsmyndigheter, myndigheter, kommuner och samkommuner enligt lagen ha rätt att begära att ett straffregisterutdrag visas upp innan en person anställs, tillstånd beviljas, beslut fattas eller uppdragsavtal ingås eller efter att anmälan mottagits. Det är inte fråga om att införa en ny skyldighet i lagen, utan en begäran om straffregisterutdrag ska basera sig på respektive aktörs egen prövning och riskbedömning.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft våren 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Beredning	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	3
3 Målsättning	10
4 Förslagen och deras konsekvenser	10
4.1 De viktigaste förslagen	13
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	14
5 Alternativa handlingsvägar	14
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	14
6 Remissvar	15
7 Specialmotivering	17
8 Ikraftträdande	19
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	19
LAGFÖRSLAG	22
Lag om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn	22
BILAGA	24
PARALLELLTEXTER	24
Lag om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn	24

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) förpliktar personer som arbetar med minderåriga att vid anställningen eller utnämningen till ett anställnings- eller tjänsteförhållande för arbetsgivaren visa upp ett straffregisterutdrag varav framgår vissa brott som har betydelse vid bedömningen av personens lämplighet att arbeta med barn. Lagen tillämpas dock inte i nuläget på uppgifter där arbetet med barn varar högst tre månader under en ettårsperiod. Lagen har varit i kraft sedan början av 2003. Den tidsgräns på tre månader som föreskrivs i lagen har väckt frågor med tanke på skyddet av barn. Under de senaste åren har det framförts att en lagändring behövs för att säkerställa att alla vikarier lämpar sig för de uppgifter som avses i lagen, särskilt med tanke på de stora städernas behov av vikariepooler.

Det har ställts ett skriftligt spørsmål i riksdagen (SS 370/2018 rd) där det frågas vilka lagstiftningsåtgärder regeringen ämnar vidta för att säkerställa att den brottsliga bakgrunden hos personer som även kortvarigt arbetar med barn och unga utreds när anställningsförhållandet börjar. I praktiken finns det i huvudstadsregionen ett stort antal kortvariga vikarier vars eventuella brottsliga bakgrund inte kan utredas med stöd av lagen. Det ursprungliga syftet med tidsgränsen på tre månader när lagen stiftades var att erbjuda arbetsgivarna flexibla vikariearrangemang och underlätta den administrativa bördan. Arbetsmarknaden har emellertid undergått förändringar och behovet av vikariearrangemang har ökat.

1.2 Beredning

För att bemöta farhågorna inledde arbets- och näringsministeriet en tjänstemannaberedning i ärendet för att utreda om det också i anställningar som varar kortare tid än tre månader skulle vara möjligt för arbetsgivare att vid behov utan tung administration och så smidigt som möjligt utreda arbetssökandes brottsliga bakgrund.

Utkastet till regeringsproposition var på remiss via [lausuntopalvelu](#) från den 18 oktober till den 16 november. Utlåtanden begärdes av sammanlagt 25 instanser. Sammanlagt 26 remissinstanser gav utlåtande och av dessa var sex utomstående instanser.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Lagstiftning

Vid behandling av personuppgifter i anställningsförhållande ska Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (allmän dataskyddsförordning), nedan *dataskyddsförordningen*, och parallellt med förordningen dataskyddslagen (1050/2018) samt speciallagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004). Dessutom finns det speciallagstiftning om utredning av arbetstagares tillförlitlighet. I säkerhetsutredningslagen (726/2014) finns bestämmelser om ansökan om säkerhetsutredning. I lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn föreskrivs det om vilket förfarande som ska iakttas för att utreda eventuell brottslig bakgrund hos personer som väljs att arbeta med minderåriga. Bestämmelser om rätt att få uppgifter ur straffregistret finns i straffregisterlagen (770/1993). Den 1 av

maj 2014 trädde en lag om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn (148/2014) i kraft.

Lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn trädde i kraft den 1 januari 2003. Enligt lagen är arbetsgivaren skyldig att utreda den brottsliga bakgrunden hos personer som ska arbeta med barn innan de anställs eller utnämns till ett anställnings- eller tjänsteförhållande. Lagens syfte är att minska risken för att barn ska bli sexuellt utnyttjade, falla offer för våld eller lockas att använda droger. Lagen bidrar till att förverkliga barnens rätt till en säker uppväxt- och studiemiljö.

Enligt 1 § i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn är lagens syfte att skydda minderårigas personliga integritet och främja deras personliga säkerhet. I lagen föreskrivs om det förfarande som ska iaktas vid kontroll av de personers brottsliga bakgrund som väljs för arbete med minderåriga.

Enligt 2 § 1 mom. tillämpas lagen på arbete som utförs i anställnings- eller tjänsteförhållande och som varaktigt och i väsentlig grad består i att utan vårdnadshavarens närvaro fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om minderåriga eller annars arbeta i personlig kontakt med minderåriga. Av paragrafens 2 mom. framgår att lagen inte tillämpas på uppgifter som avses i 1 och 2 mom. och som sammanlagt varar högst tre månader under en ettårsperiod.

Enligt lagens 3 § ska arbetsgivaren kräva att en person visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. i straffregisterlagen när personen första gången anställs i eller utnämns till ett anställnings- eller tjänsteförhållande som omfattar uppgifter som avses i 2 § eller första gången tilldelas sådana uppgifter. Enligt 6 § 2 mom. i straffregisterlagen har en enskild person rätt att få ett straffregisterutdrag beträffande sig själv för en uppgift som avses i 2 § i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn.

Utöver anställnings- och tjänsteförhållanden tillämpas lagen också på vissa tjänsteproducenter och i fråga om andra uppgifter. Arbetsgivare, aktörer som kan jämföras med arbetsgivare och vissa tillsynsmyndigheter är, om lagens tillämpningsföresättningar uppfylls, skyldiga att kräva att den som utnämns till ett anställnings- eller tjänsteförhållande uppvisar en utredning om sin brottsliga bakgrund.

Förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund gör det möjligt att utreda en persons brottsliga bakgrund i följande situationer: när någon anställs (anställnings- eller tjänsteförhållande), i samband med ansökan om tillstånd eller fullgörande av anmälningsplikt, för produktion av privat socialservice eller privata hälso- och sjukvårdstjänster, vid beredning av uppdragsavtal om familjevård som gäller minderåriga, vid förordnande till civiltjänst, vid avtal om arbetspraktik samt vid upphandling av sådan morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i lagen om grundläggande utbildning.

Inom de branscher där lagen ska tillämpas är arbetsgivaren skyldig att redan innan uppgiften ledigförklaras bedöma om en uppgift, ett arbete eller en tjänst omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund. Det är arbetsgivaren som bestämmer innehållet i uppgifterna. I lagen räknas inte särskilt upp yrkesbeteckningar eller andra entydiga grunder för avgränsning av den personkrets som omfattas av förfarandet.

I den allmänna motiveringen till lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (RP 3/2002 rd) konstateras i fråga om bestämmelsernas tillämpningsområde att kortvariga anställningar, som ofta är vikariearrangemang, faller utanför förfarandet. Detsamma gäller den som i anställning hos samma arbetsgivare övergår till andra uppgifter, om de redan

en gång har lämnat ett registerutdrag. I sådana situationer kan det anses onödigt att lämna in ett nytt utdrag (s. 30–31). I detaljmotiveringen sägs det i fråga om nämnda 2 § 3 mom. bland annat följande: ”I 3 mom. föreslås att lagens tillämpningsområde skall begränsas på basis av servicens, uppgiftens eller uppdragets längd. Arbetsgivare, tillsynsmyndigheter eller andra som skall utreda brottslig bakgrund skall inte ha skyldighet och inte heller rätt att kräva ett straffregisterutdrag om ett anställnings- eller tjänsteförhållande, ett tjänstgörings- eller praktikförhållande, ett uppdragsavtal eller tillhandahållandet av service varar högst tre månader under en ettårsperiod. Kortvariga anställningar är i allmänhet vikariat. Kortvariga vikariearrangemang måste ofta ordnas snabbt, och inom den tid som står till förfogande är det inte ens möjligt att skaffa ett registerutdrag. Om en person har flera under tre månader långa anställnings- eller tjänsteförhållanden för viss tid hos samma arbetsgivare, skall ett utdrag begäras när anställnings- eller tjänsteförhållandena sammanlagt överskrider tre månader under en ettårsperiod. Förfarandet behöver inte heller tillämpas om ett uppdragsavtal ingås så att det sammanlagt gäller i högst tre månader under en ettårsperiod. Med ett år avses inte ett kalenderår, utan tiden räknas från det att det första anställnings- eller tjänsteförhållandet inleds. När en arbetsgivare anställer en person på nytt skall han eller hon enligt förslaget således kontrollera hur länge arbetstagaren under det år som föregår det nya anställnings- eller tjänsteförhållandet har varit anställd hos arbetsgivaren i sådana uppgifter som omfattas av det aktuella förfarandet. Om tre månader fylls när den nya anställningen börjar eller medan den varar, skall arbetstagaren på begäran av arbetsgivaren förete ett straffregisterutdrag innan anställnings- eller tjänsteförhållandet börjar.”

I 6 § föreskrivs om straffregisterutdragets giltighetstid. Ett straffregisterutdrag för kontroll av brottslig bakgrund får inte vara äldre än sex månader.

I 7 § föreskrivs det att i personuppgifterna om den som visat upp ett straffregisterutdrag får endast antecknas att utdraget har visats upp samt utdragets identifikationsuppgifter. Arbetsgivaren eller någon annan som enligt denna lag har fått se straffregisterutdraget får inte kopiera det. Straffregisterutdraget ska utan dröjsmål återlämnas till den som visat upp det.

I lagens 8 § föreskrivs det som tystnadsplikt. Uppgifter i straffregisterutdraget får inte röjas för andra än de som nödvändigtvis behöver dem för att besluta om en person ska tilldelas arbetsuppgifter som ingår i tillämpningsområdet för lagen. Uppgifter som är skyddade av tystnadsplikten får inte röjas för utomstående ens efter det att personen inte längre sköter det uppdrag där han eller hon fick informationen.

I lagens 10 § finns bestämmelser om straff för förseelse mot bestämmelserna om kontroll av brottslig bakgrund. I strafflagens 38 kap. 9 § föreskrivs det om straff för dataskyddsbrott.

Tillämpningspraxis

En viktig fråga med tanke på tillämpningen av lagen är den i lagen angivna tidsgränsen på tre månader för anställningsförhållandets längd, som en förutsättning för tillämpning av lagen. Enligt lagen har den som är skyldig att utreda brottslig bakgrund inte rätt att för ett kort anställningsförhållande begära att ett straffregisterutdrag visas upp. I kortvariga anställningsförhållanden bedöms hur tidsgränsen på tre månader uppnås under en tidsperiod av ett år. Vid flera på varandra följande visstidsanställningar inträder skyldigheten att kräva straffregisterutdrag om den i lagen angivna tidsgränsen på tre månader uppfylls när längden på en tidigare visstidsanställning och varaktigheten av den nya räknas samman.

Biträdande justitieombudsmannen har fattat ett avgörande i fråga om avgränsningen av tillämpningsområdet och med anledning av ett klagomål konstaterat att kontroll av brottslig bakgrund

inte kan krävas i anställnings- eller tjänsteförhållanden som varar kortare tid än tre månader (31.3.2015 Dnr 2513/4/14). I sitt avgörande återopade biträdande justitieombudsmannen de ovan nämnda rättsnormerna. Biträdande justitieombudsmannen anförde också att Rättsregistercentralen kontrollerar om det är fråga om ett anställningsförfarande som varar över tre månader på det sätt som lagen förutsätter samt, utifrån de uppgifter som framgår av ansökningsblanketten om arbetsgivaren och arbetsuppgiften, om det är fråga om en sådan uppgift för vilken utdrag kan lämnas ut. Rättsregistercentralen kan vägra att utfärda ett utdrag om de förutsättningar som nämns i lagstiftningen om kontroll av brottslig bakgrund inte uppfylls.

Biträdande justitieombudsmannens avgörande (på finska):

[Apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu Dnro 2513/4/14](#)

[Apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu Dnro 3158/2/13](#)

Undersökningar om tillämpningen av lagen och dess funktion

År 2004 publicerades en undersökning om tillämpningen av lagen (Niskanen, Hannu & Laitinen, Ahti: Tutkimus rikostaustan selvittämislain soveltamisesta. 2004. Työpoliittinen tutkimus nro 258. Turun yliopisto. Arbetsministeriet. Helsingfors). Undersökningen syftade i huvudsak till att med hjälp av en enkät utreda hur de arbetsgivare som tillämpar lagen i sin verksamhet uppfattar att lagen fungerar, praxis vid tillämpningen av lagen och uppfattningar om hur informationen om lagens ikraftträdande fungerade.

Utifrån undersökningen kan det sammanfattningsvis konstateras att arbetsgivarens attityd till lagen var rätt positiv. Cirka hälften av dem som svarade på enkäten ansåg att man med hjälp av lagen kunnat hindra olämpliga personer från att arbeta med barn eller att man åtminstone lyckats rätt väl. Endast 10 procent av arbetsgivarna ansåg att lagen inte hade haft någon effekt alls. Mer än hälften av respondenterna ansåg att det nya förfarandet inte har haft några konsekvenser för anställningsprocessens längd. Den viktigaste informationskanalen när det gällde den nya lagstiftningen ansågs vara massmedier och ministeriernas direkta meddelanden.

I forskningsrapporten presenteras resultaten av erfarenheterna under det första tillämpningsåret bland de aktörer som varit skyldiga att utreda brottslig bakgrund enligt det nya förfarandet, lagens funktionsduglighet och tillämpningspraxis samt information och anvisningar i anslutning till att den nya lagstiftningen trädde i kraft. I undersökningen utreddes inte erfarenheterna av det nya förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund bland de som sökt en anställning eller en tjänst, de som producerar privat socialservice eller privat hälso- och sjukvård, den som fullgör civiltjänst eller deltar i arbetskraftspolitiska åtgärder eller arbetar inom familjevården och som varit föremål för förfarandet.

I undersökningen ställdes fyra öppna frågor om vilka fördelar och nackdelar respondenterna anser vara förknippade med lagens innehåll och tillämpningspraxis. Inställningen till lagens innehåll var synnerligen positiv. Inom två tredjedelar av alla respondenter uppgav minst en positiv aspekt på innehållet. Oftast handlade det om allmänna konstateranden att lagen är bra. En annan faktor som ofta fördes fram var lagens förebyggande effekt och många ansåg att den hindrar personer som gjort sig skyldiga till brott från att söka sig till uppgifter där man arbetar med barn.

Åsikterna om bristerna i fråga om lagens innehåll gick i två riktningar. Direkt negativ kritik mot innehållet (t.ex. ”lagen är onödig”, ”lagen borde inte finnas”) framfördes av 11,6 procent av alla respondenter, medan 17,2 procent av respondenterna förde fram så kallad konstruktiv kritik. I dessa fall handlade det om att lagen i nuläget inte fullt ut garanterar barnens säkerhet. I svaren hänvisades det i regel till att alla omständigheter som har samband med sökandes säkerhet inte nödvändigtvis framgår av straffregisterutdraget och att tremånadersregeln fortfarande gör det möjligt för den som gjort sig skyldig till brott att komma i kontakt med barn.

Det framfördes klart färre åsikter om lagens tillämpningspraxis än om dess innehåll och skillnaden i relativa andelar mellan positiva och negativa åsikter är klart mindre. Åsikterna om förfarandet gick kraftigt isär. De flesta positiva åsikterna gällde förfarandets lätthet och snabbhet medan största delen av de negativa åsikterna handlade om den arbetsinsats som krävs och förfarandets långsamhet.

Arbetsgivarna tillfrågades också om sin inställning till begränsningen i 2 § 3 mom., enligt vilken lagen inte tillämpas på arbetsuppgifter som varar sammanlagt högst tre månader under en ettårsperiod. Här fördelade sig svaren tämligen jämnt mellan positiva, neutrala och negativa åsikter. Avgränsningen ansågs av 33,3 procent av respondenterna effektiv, eftersom ansökningsförfarandet i samband med kortvariga anställnings- och tjänsteförhållanden är enklare. Hela 37,2 procent av respondenterna ansåg att begränsningen inte medför några problem medan 29,2 procent ansåg att avgränsningen kan leda till att personer som är farliga för barn kommer i kontakt med dem.

Arbets- och näringsministeriet lät 2013 göra en undersökning om hur lagstiftningen om förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn fungerar och om utvecklingsbehoven. Undersökningen har publicerats i serien Arbets- och näringsministeriets publikationer, Arbete och företagsamhet 28/2013. Syftet med den uppföljande undersökningen var att få information om i vilka avseenden man har upplevt att den gällande lagstiftningen fungerar och i vilka avseenden det finns reformbehov. Informationen ska beaktas när behovet att utveckla lagstiftningen bedöms. Granskningen fokuserade på hur förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund fungerar ur olika parter synvinkel. Dessutom utreddes frågor i anslutning till tolkningen av lagen. I undersökningen dryftades också åsikterna om förslaget till utveckling av lagstiftningen. Undersökningen genomfördes som en intervjuundersökning och man intervjuade arbetstagare, med arbetsgivare jämförbara aktörer samt tillståndsmyndigheter, Valvira och Regionförvaltningsverket samt Rättsregistercentralen, som utfärdar straffregisterutdrag. En viktig målgrupp för undersökningen var också de arbetstagare vars arbetsuppgifter lagen tillämpas på. På organisationsnivå intervjuades arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer samt barnskyddsorganisationer.

Av utredningen framgår att attityderna till lagen om kontroll av brottslig bakgrund är synnerligen positiv. Över 80 procent av respondenterna upplevde att lagen åtminstone i viss utsträckning har hindrat olämpliga personer från att arbeta med barn och unga. Mindre än fyra procent ansåg att lagen inte har haft någon betydelse i detta avseende. Ungefär en tredjedel av dem som förhöll sig positivt till lagen ansåg att lagens verkningar i första hand har varit preventiva. Personer som dömts för sådana brott som hör till lagens tillämpningsområde söker sig inte till branschen, med vetskap om att deras brottslig bakgrund i vilket fall som helst skulle kontrolleras. Alla ansåg dock inte att lagen är helt fullständig eftersom den till exempel inte täcker in anställnings- och tjänsteförhållanden som varar en kortare tid än tre månader och inte heller förpliktar eller berättigar till att kontrollera brottslig bakgrund hos personer i anställnings- eller tjänsteförhållande under den tid förhållandet varar.

De intervjuade tillfrågades också om de ansåg att brottslig bakgrund bör utredas i anställnings- och tjänsteförhållanden som är kortare än tre månader. Cirka 65 procent var beredda att utreda brottslig bakgrund också i dessa fall. Denna åsikt motiverades med att man också på kort tid hinner skapa vänskapsband till ett barn och åstadkomma mycket ont. Knappt 25 procent ansåg att den nuvarande gränsen på tre månader är bra och motiverade svaret bland annat med att ingenting ännu hinner hända under tre månader och att en åtstramning av tidsgränsen skulle öka arbetsmängden oskäligt mycket. Kritik framfördes också mot att straffregisterutdragen är avgiftsbelagda.

[Tutkimus lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämismenettelyä koskevan lainsäädännön toimivuudesta ja kehittämistarpeista. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 28/2013 \(på finska\)](#)

EUOPARÅDETS KONVENTION OM SKYDD FÖR BARN MOT SEXUELL EXPLOATERING OCH SEXUELLA ÖVERGREPP

Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp ingicks den 25 oktober 2007 i Lanzarote och trädde i kraft den 1 oktober 2011 (nedan *Lanzarotekonventionen*). Konventionen godkändes av riksdagen den 15 mars 2011 och av republikens president den 20 maj 2011. Godkännandeinstrumentet har deponerats hos Europarådets generalsekreterare den 9 juni 2011.

Syftet med konventionen är enligt artikel 1 a att förebygga och bekämpa sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn, 1 b att tillvarata rättigheterna hos barn som utsatts för sexuell exploatering och sexuella övergrepp och 1 c att främja nationellt och internationellt samarbete mot sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn.

För att säkerställa det praktiska genomförandet av konventionens bestämmelser inrättades det en särskild övervakningsmekanism.

I konventionens kapitel II föreskrivs det om förebyggande åtgärder. I artikel 5 finns bestämmelser om rekrytering, utbildning och ökande av medvetenhet hos personer som har kontakt med barn i sitt arbete. Enligt artikel 5.1 ska varje part vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att uppmuntra medvetenheten om skydd av barn och barns rättigheter hos personer som har regelbundna kontakter med barn inom skolan, hälsovården, det sociala skyddet, de rättsliga och polisiära sektorerna samt inom områden som hör ihop med idrott, kultur och fritidsaktiviteter. Enligt artikel 5.2 ska varje part vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att de personer som avses i punkt 1 har tillräckliga kunskaper om sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn, om medlen för att identifiera dem och om möjligheten som nämns i artikel 12.1. Enligt artikel 5.3 ska varje part vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder, i överensstämmelse med den nationella rätten, för att säkerställa att villkoren för att få tillträde till sådana yrken vars utövande innebär regelbundna kontakter med barn, säkerställa att sökande till dessa yrkesgrupper inte har dömts för sexuell exploatering av eller sexuellt övergrepp mot barn.

När Finlands tillträdde konventionen ansåg det att lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn uppfyller de skyldigheter som förutsätts i artikel 5.3. En expertkommitté, den s.k. Lanzarote-kommittén, övervakar att konventionen följs. Övervakningen sker tematiskt i ett förfarande som fördelats mellan olika utvärderingsomgångar. Kommittén bestäm-

mer omgångarnas teman och godkänner formulären för respektive omgång. Utifrån den information som erhållits på detta sätt ger kommittén en rapport som bland annat innehåller rekommendationer för avtalsparterna. Kommittén kan också lämna särskilda rapporter.

Lanzarotekommittén godkände den 3 mars 2017 en särskild rapport om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp vid flyktingkriser. Rapporten innehåller rekommendationer för avtalsparterna. Kommittén ansåg i fråga om fem rekommendationer att det krävs omedelbara åtgärder av avtalsparterna för att förpliktelserna enligt konventionen ska anses uppfyllda. Bland annat rekommenderas avtalsparterna att i överensstämmelse med konventionens artikel 5 effektivt utreda om personer som i sitt arbete har regelbundna kontakter med barn som blivit påverkade av flyktingkrisen möjligen har dömts för sexuell exploatering av barn eller sexuellt övergrepp mot barn enligt den ifrågavarande avtalspartens nationella lagstiftning (S 18).

I sin utvärderingsrapport (T-ES(2019)14 en final) som kommittén godkände den 6 juni 2019 och som gällde förverkligandet av de fem rekommendationerna i avtalsstaterna ansåg den att situationen i Finland inte motsvarade rekommendationerna, med motiveringen att de endast delvis hade följts.

I sitt svar i juni 2018 till Lanzarotekommittén konstaterade Finland att vår lagstiftning uppfyller de centrala förpliktelserna i konventionen och kontroll av brottslig bakgrund i fråga om personer som arbetar med minderåriga. Syftet med lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) är att skydda minderårigas personliga integritet och främja deras personliga säkerhet (1 §). I lagen föreskrivs om det förfarande som ska iaktas när den brottsliga bakgrunden hos personer som väljs för att arbeta i uppgiften med minderåriga barn. Lagen tillämpas på arbete som utförs i anställnings- och tjänsteförhållanden och som varaktigt och i väsentlig grad består i att utan vårdnadshavarens närvaro fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om minderåriga eller annars arbeta i personlig växelverkan med minderåriga. Uppfyllandet av det kriterium som anges i lagen gällande tillämpningen av förfarandet vid utredande av brottslig bakgrund på grund av arbetets natur, dvs. varaktigt och relevant arbete med barn, harmonierar med Lanzarotekonventionens förpliktelser. Konventionen förutsätter att man utreder bakgrunden när det gäller yrken som är förknippade med regelbunden kontakt med barn (regular contacts with children).

I lagen begränsas förfarandets tillämpningsområde med avseende på tjänstgöringens, uppgiftens eller uppdragets varaktighet. Arbetsgivaren, tillsynsmyndigheten eller någon annan som är skyldig att utreda brottslig bakgrund har varken skyldighet eller rätt att kräva att ett straffregisterutdrag uppvisas när personens anställnings- eller tjänsteförhållande, tjänstgörings- eller praktikförhållande, uppdrag eller tillhandahållande av service varar sammanlagt högst tre månader. Kortvariga anställningsförhållanden är i allmänhet vikariat. Arrangemangen kring sådana kortvariga vikariat sker ofta enligt en stram tidtabell, vilket innebär att det inte ens är möjligt att skaffa fram straffregisterutdrag inom den tid som står till förfogande. Om en person har flera anställnings- eller tjänsteförhållanden för viss tid hos samma arbetsgivare som är kortare än tre månader, ska straffregisterutdrag krävas i det skede då anställnings- eller tjänsteförhållandets sammanlagda längd under en tid av ett år överstiger tre månader. Förfarandet ska inte heller tillämpas på uppdragsavtal som ingås för sammanlagt högst tre månader under ett år. Med ett år avses inte ett kalenderår utan tiden räknas från det att det första anställnings- eller tjänsteförhållandet inleddes. När en person anställs på nytt ska arbetsgivaren således kontrollera hur länge personen under det år som föregår det år då det nya anställnings- eller tjänsteförhållandet inleddes har arbetat hos arbetsgivaren i sådana uppgifter som förfarandet i fråga gäller. Om tidsgränsen på tre månader överskrids när det nya anställningsförhållandet börjar eller under den tid det

varar, ska personen på yrkande av arbetsgivaren visa upp ett utdrag ur straffregistret innan anställnings- eller tjänsteförhållandet inleds.

Inom de branscher där skyldighet att utreda brottslig bakgrund föreligger, såsom i skolor och daghem tryggas barnens säkerhet också genom krav på personaldimensionering och arbetsarrangemang. Det finns dessutom annan lagstiftning och arbetsgivarpraxis som syftar till att främja barnens säkerhet. I säkerhetsutredningslagen föreskrivs det om ett förfarande som ska tillämpas på personalen vid Migrationsverkets förläggningar när personalen arbetar med minderåriga. Arbetsgivaren beslutar om säkerhetsutredningar vid privata förläggningar.

Den avvikelse som påtalas i rekommendationen är för Finlands vidkommande i praktiken mycket liten när man beaktar vår lagstiftning som en helhet. Syftet med den nu föreslagna lagändringen är att farhågorna i fråga om avvikelsen ska beaktas och att vår lagstiftning bättre ska överensstämma med förpliktelserna i konventionen. Avsikten med lagändringen är att ytterligare utveckla åtgärder som gör det möjligt att i samband med anställning i större utsträckning än för närvarande utreda bakgrunden också i kortvariga anställnings- och tjänsteförhållanden.

[Koulutuksen järjestäjille keinoja puuttua opiskeluun soveltumattomuuteen. Opetushallitus. Opetus- ja käsikirjat 2015:12](#) (på finska)

3 Målsättning

Syftet med förslagen är att främja skyddet för minderåriga genom att göra det möjligt att utreda brottslig bakgrund också i kortvariga anställningsförhållanden, det vill säga sådana som varar högst tre månader, samt i andra anställningssituationer som omfattas av förfarandet för utredande av brottslig bakgrund. Avsikten är att genom ändringarna ge arbetsgivare och andra aktörer som på grundval av lag är skyldiga att utreda brottslig bakgrund prövningsrätt och möjlighet att vid kortvariga vikariatsarrangemang och anställningssituationer utreda eventuell brottslig bakgrund på samma sätt som när brottslig bakgrund utreds när det gäller anställningar som varar längre än tre månader.

Förslaget syftar också till att Finlands förpliktelser i fråga om Europarådets konvention för skydda av barn mot sexuell exploatering och sexuellt utnyttjande (FördrS 88/2011) fullgörs i större utsträckning.

4 Förslagen och deras konsekvenser

Kunskapsunderlaget för konsekvensbedömningen av lagändringen

Arbets- och näringsministeriet bad att få behövliga statistiska och bakgrundsuppgifter för en konsekvensbedömning av lagändringen. Begäran riktades till Rättsregistercentralen, Helsingfors stad, Seure Oy, KT Kommunarbettsgivarna, Kyrkans arbetsmarknadsverk. Också de statistiska uppgifterna från den ovan nämnda Statistikcentralens arbetslivsundersökning utnyttjades. Arbets- och näringsministeriet har dessutom bad statistisk information av Statistikcentralen om hur länge korta visstidsanställningar varar. Informationen gällde uppgifter som är av betydelse med tanke på lagens tillämpningsområde och som finns inom undervisningssektorn (grundskolor, yrkesskolor, gymnasier) och småbarnspedagogiken (barnträdgårdar/enhet för småbarnspedagogik, barnträdgårdslärare/lärare inom småbarnspedagogik och barnskötare/barnskötare inom småbarnspedagogik) samt övrig personal.

Antalet visstidsanställningar under 3 månader inom undervisningssektorn och vårdsektorn

Statistikcentralen ombads lämna uppgifter ur sin arbetskraftsundersökning om längden på sådana korta vikariat som är relevanta med tanke på lagens tillämpningsområde. De aktuella områdena är undervisningssektorn (grundskolor, yrkesskolor, gymnasier) och barndagvården (barntädgårdar/enhet för småbarnspedagogik, barntädgårdslärare/lärare inom småbarnspedagogik och barnskötare/barnskötare inom småbarnspedagogik) samt övrig personal. Yrkesbenämningarna har hämtats ut Statistikcentralens yrkesklassificering eftersom dessa benämningar antas beröras av lagförslaget. Via Statistikcentralens yrkesklassificering finner man de nya, uppdaterade benämningarna. Uppgifter begärdes i fråga om följande yrkesklasser:

1. Lärare i årskurserna 1–6 respektive 7–9 samt i gymnasier, speciallärare och skolgångsbiträden: yrkesklasserna 232, 233, 2341, 2352 och 5312.
2. Barntädgårdslärare, ungdomsledare (ej församlingar), övriga församlingsarbetare och barnskötare: yrkesklasserna 2342, 34122, 34139 och 5311.

Enligt arbetskraftsundersökningen är cirka 3 procent av löntagarna i grupp 1 och cirka 4 procent av löntagarna i grupp 2 visstidsanställda i kortare tid än tre månader. I genomsnitt innebär det sammanlagt cirka 7 000 löntagare i båda grupperna vid varje enskild tidpunkt. Under ett år arbetar alltså uppskattningsvis över 2 000 personer inom undervisningsbranschen med tidsbestämda arbetsavtal som är kortare än tre månader.

Rättsregistercentralen

Till Rättsregistercentralen inkommer 80 procent av ansökningarna om straffregisterutdrag via e-tjänster. Av de begärda utdragen levererar Rättsregistercentralen cirka 5–10 procent elektroniskt som Suomi.fi-meddelanden och cirka 90–95 procent manuellt som e-brev. Rättsregistercentralen för ingen statistik över vilka branscher de personer som ber om utdrag tillhör. Om antalet begärda utdrag ökar bedömer Rättsregistercentralen att dess arbetsinsats och ärendehanteringspraxis (tekniska, systemutveckling och personella resurser, information och eventuella andra ändringar) påverkas på följande sätt: Om utredningsförfarandet utvidgas till att gälla anställnings- eller tjänsteförhållanden som varar i tre månader eller en kortare tid krävs det större ändringar i Rättsregistercentralens elektroniska ärendehanteringstjänst och i ansökningsblanketterna. Dessa ändringar beräknas kosta cirka 4 500 euro. Om antalet utdrag som lämnas ut stiger till exempelvis 20 000 per år och den elektroniska kommunikationens procentandel ligger på samma nivå, krävs det enligt uppskattning tilläggsresurser på cirka 0,5 årsverken. Om antalet utdrag uppgår till 25 000 per år ligger det ökade resursbehovet på cirka 0,7 årsverken.

Rättsregistercentralen har bedömt konsekvenserna av förslaget utifrån sina erfarenheter av lagstiftningen inom undervisningsområdet (den s.k. SORA-lagstiftningen) och tillämpningen av den. I lagstiftningen om undervisningsområdet föreskrivs det om läroinrättningarnas möjligheter att kontrollera brottslig bakgrund innan de studerande inleder arbetspraktik eller inlärningsperiod i arbetet som inbegriper verksamhet med barn. Inom undervisningsområdet har kontroll av brottslig bakgrund blivit en huvudregel, även om läroinrättningarna inte är skyldiga att göra en sådan kontroll.

Rättsregistercentralen anser att de föreslagna ändringarna förenhetligar bestämmelserna om kontroll av brottslig bakgrund. I SORA-bestämmelserna om studerande finns ingen tidsgräns och inte heller i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet med barn.

År 2018 lämnade Rättsregistercentralen sammanlagt 36 017 utdrag om brottslig bakgrund till studerande (på finska):

[Koulutuksen järjestäjille keinoja puuttua opiskeluun soveltumattomuuteen. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2015:12](#)

Tabell <i>Antalet utdrag och utdrag med anteckningar som utfärdats 2014–2019 för kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn</i>						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal utdrag, totalt	58 210	56 310	59 250	61 660	69 390	74 857
Antal utdrag med anteckningar, totalt*	75	75	80	82	78	71
Narkotikabrott	47	46	48	55	53	49
Våldsbrott	22	24	23	19	22	17
Sexualbrott	11	7	8	13	12	7
Människohandelsbrott**			0	0	0	0

* Olika brottstyper kan ha antecknats i ett och samma utdrag.

** Har kunnat plockas ut/extraheras sedan 2016.

Helsingfors stad

År 2018 hade Helsingfors stad 235 sommararbetare i kortare anställningsförhållanden än tre månader, av vilka 113 i uppgifter som barnskötare och 99 i uppgifter som lärare inom småbarnspedagogik. Dessutom fanns det cirka 160 unga som hade sommarjobb (16–17 år, utan vakanser) i uppgifter som varade en månad. Sommararbetarna arbetade på daghem och i lekparkar (med titeln praktikant inom småbarnspedagogiken). Under sommaren fanns det sammanlagt cirka 300–400 personer i anställningsförhållanden som varade kortare tid än 3 månader.

KT Kommunarbetsgivarna

KT Kommunarbetsgivarna har inte information om visstidsanställningar som varar kortare tid än tre månader och som skulle kunna utgöra kunskapsunderlag för propositionen. KT lämnade däremot lönestatistiska uppgifter för kommunsektorn för oktober 2017 i fråga om småbarnspedagogiken och undervisningsområdet. Uppgifterna gäller anställningsförhållandets natur och förhållandet mellan fastanställda och vikarier. Uppgifterna omfattar bilaga 5 till det allmänna kommunala tjänste- och arbetskollektivavtalet AKTA, och av dem framgår information om personalen inom småbarnspedagogiken samt vissa yrkes- och basserviceuppgifter i skolan, samt bilaga 12 till samma avtal gällande familjedagvårdare. Informationen om undervisningsområdet omfattar hela personalen.

Inom småbarnspedagogiken finns det sammanlagt 25 procent visstidsanställda och inom undervisningsområdet 20 procent. KT gjorde också en jämförelse mellan 2016 och 2017 års uppgifter för att se hur stor del av de visstidsanställda (inklusive sysselsatta, elever och läroavtalsanställda) som 2017 var helt nya visstidsanställda inom kommunsektorn, med andra ord hur många visstidsanställda 2017 som inte hade varit anställda inom kommunsektorn 2016. Inom pedagogiken fann det 15 187 visstidsanställda, varav 6 600 var helt nya visstidsanställda, dvs. 43 procent. Inom undervisningsområdet fanns det 12 034 visstidsanställda och av dem var 3 926, dvs.

33 procent, nya. Det är fråga om tvärsnittsdata från oktober och det saknas uppgifter om längden på visstidsanställningarna.

KT konstaterade att det behövs ett stort antal vikarier inom både småbarnspedagogiken och undervisningsområdet på grund av den ordinarie personalens frånvaro. Enligt vad KT erfar är cirka hälften av alla visstidsanställda vikarier som är nödvändiga för verksamheten. Inte heller när det gällde längden på dessa vikariat hade KT några uppgifter.

Kyrkans arbetsmarknadsverk

Enligt Kyrkans arbetsmarknadsverk är kyrkans barnverksamhet och kyrkans ungdomsarbete de viktigaste uppgiftskategorierna där kontroll av brottslig bakgrund blir aktuellt. De yrkesbeteckningar som kommer i fråga är barnledare och ungdomsarbetsledare. Alltid när en ny person rekryteras för ett anställningsförhållande som varar längre än tre månader görs det en kontroll av personens brottsliga bakgrund. Också kantorer som leder barnkörer eller orkestrar omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund. Det finns uppskattningsvis 200 kantorer som hör till denna kategori i sammanlagt knappt 400 församlingar. Alla församlingar har inte barnkörer eller motsvarande verksamhet. År 2019 fanns det sammanlagt 45 visstidsanställningar under tre månader inom kyrkans ungdomsarbete och 603 inom kyrkans barnverksamhet. Dessutom kan det i andra uppgiftskategorier finnas enskilda uppgifter där arbetsgivarens skyldighet att kräva uppvisande av straffregisterutdrag blir aktuell. Som exempel på sådana kan nämnas ungdomspräst, vars officiella tjänstebestämmelse i allmänhet är församlingspastor. Ungdomspräster finns i större församlingar. Dessutom kan någon som hör till fastighets- och kyrkobetjämningskategorin, t.ex. vaktmästaren, någon enstaka gång ha en sådan ställning att han eller hon har kontinuerlig kontakt med unga/barn. Uppskattningsvis finns det tiotals ungdomspräster och några enstaka uppgifter av vaktmästartyp.

Kyrkans arbetsmarknadsverk anser att det är viktigt att lagen fungerar och är ändamålsenlig i relation till dess mål. Kravet på skärpta lagar och extra byråkrati för arbetsgivarna måste grunda sig på utredningar enligt vilka de nuvarande bestämmelserna inte är tillräckliga för att motverka att sexualförbrytare kan arbeta i sådana uppgifter som avses i lagen. Alla sexualförbrytare har inte nödvändigtvis någon anteckning i straffregistret och därför uppfyller inte enbart krav på straffregisterutdrag fullt ut syftet att säkerställa skyddet för barnen. Alla arbetsplatser är olika och detta bör beaktas i lagberedningen. Inom småbarnspedagogiken kommer de anställda varje dag i kontakt med barnen under långa perioder. I församlingarna förekommer knappast några kontakter på daglig basis och sällan ens flera dagar i veckan. Under korta anställningsförhållanden hinner det inte uppstå farliga situationer eftersom man i allmänhet inte arbetar ensam med barn i församlingarna.

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att tillämpningsområdet för lagen ska vidgas så att arbetsgivare och andra som är skyldiga att utreda brottslig bakgrund ges möjlighet (rätt) att kontrollera eventuell brottslig bakgrund hos arbetssökande och andra personer som omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund också när det gäller anställningsförhållanden och anställningssituationer som varar högst tre månader.

I fråga om uppgifter som varar högst tre månader ska arbetsgivare, med arbetsgivare jämförbara aktörer, dvs. civiltjänstcentraler och arbets- och näringsmyndigheter, tillstånds- och tillsyns-

myndigheter, kommuner och samkommuner enligt lagen ha rätt att begära att ett straffregisterutdrag visas upp innan en person anställs, tillstånd beviljas, beslut fattas eller uppdragsavtal ingå eller efter att anmälan mottagits. Det är inte fråga om att foga en ny skyldighet till lagen, utan om en rätt att utreda brottslig bakgrund. Utövandets av denna rätt ska basera sig på arbetsgivarens och vars och ens av de utredningsskyldigas egen prövning och riskbedömning.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

I propositionen föreslås det att tillämpningsområdet för lagen ska vidgas så att arbetsgivare och andra som är skyldiga att utreda brottslig bakgrund ges möjlighet (rätt) att kontrollera eventuell brottslig bakgrund hos arbetssökande och andra personer som omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund också när det gäller anställningsförhållanden och anställningssituationer som varar högst tre månader.

Om utredningsförfarandet utvidgas till att gälla anställnings- eller tjänsteförhållanden som varar tre månader eller en kortare tid krävs det större ändringar i Rättsregistercentralens elektroniska ärendehanteringstjänst och i ansökningsblanketterna. Dessa ändringar beräknas kosta cirka 4 500 euro. Om antalet utdrag som lämnas ut stiger till t.ex. 20 000 per år och den elektroniska kommunikationens procentandel ligger på samma nivå, krävs det enligt uppskattning tilläggsresurser på cirka 0,5 årsverken. Om antalet utdrag uppgår till 25 000 per år ligger det ökade resursbehovet på cirka 0,7 årsverken.

Rättsregistercentralen har bedömt konsekvenserna av förslaget utifrån sina erfarenheter av lagstiftningen inom undervisningsområdet (den s.k. SORA-lagstiftningen) och tillämpningen av den. I lagstiftningen om undervisningsområdet föreskrivs det om läroinrättningarnas möjligheter att kontrollera brottslig bakgrund innan den studerande inleder sådan arbetspraktik eller inlärningsperiod i arbetet som innebär verksamhet med barn. Inom undervisningsområdet har kontroll av brottslig bakgrund blivit en huvudregel, även om läroinrättningarna inte är skyldiga att göra sådan kontroll.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Ett handlingsalternativ skulle vara att stryka kravet på en tidsfrist på en tre månaders tidsfrist för tillämpning av förfarandet. Då skulle en eventuell brottslig bakgrund utredas i alla de uppgifter som avses i lagen innan ett anställnings- eller tjänsteförhållande ingås eller arbetet inleds. Rättsregistercentralen utfärdade 2019 sammanlagt 74 857 sådana straffregisterutdrag som lagen förutsätter. I 71 av dessa utdrag fanns anteckning om brottslig bakgrund. En sådan anteckning finns således endast i 0,09 procent av alla utdrag. Syftet med lagen är att förhindra att personer med brottslig bakgrund söker sig till uppgifter som innebär relevant och kontinuerligt arbete med barn. Utdragens giltighetstid är sex månader.

De kommunala arbetsgivarna är de som främst berörs av propositionens konsekvenser. Inom kommunsektorn fanns det 2018 flest visstidsanställningar som omfattades av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund. År 2017 fanns det inom den kommunala sektorn 15 187 visstidsanställda inom pedagogiken, av vilka 6 600 var helt nya visstidsanställda, dvs. 43 procent. Inom undervisningen fann det 12 034 visstidsanställda och av dem var 3 926, dvs. 33 procent, helt nya visstidsanställda. Utöver kommunsektorn har staten, kyrkan och den privata sektorn uppgifter där förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund tillämpas. En ändring av processen för kontroll av brottslig bakgrund i samband med anställning skulle leda till att förfarande ska inledas i fråga om cirka 10 000–15 000 personer.

Med stöd av den gällande lagen har man kunnat förhindra att olämpliga personer söker sig till arbeten med minderåriga. Därför har man inte ansett ändamålsenligt med tanke på tidsgränsen på tre månader med beaktande av det stora antalet nya straffregisterutdrag som i annat fall skulle krävas och även med tanke på arbetsgivarnas uppfattning om hur den nuvarande lagen fungerar. De föreslagna ändringarna bemöter de farhågor som framförts utan att medföra ytterligare administrativa uppgifter. Det bör också påpekas att minderåriga inte helt kan skyddas enbart genom ett utredningsförfarande enligt denna lag. Av betydelse är också organiseringen av arbetet och kravet på personaldimensionering.

6 Remissvar

Allmänt

Remissinstanserna, företrädande såväl arbetsgivare, arbetstagare, organisationer som städer, understödde förslagen och syftet att skydda barnen. Frivillig kontroll av brottslig bakgrund i kortvariga anställningar som varar högst tre månader ska grunda sig på prövning och riskanalys gjord av arbetsgivaren i situationer där behovet av att skydda barn kan anses förutsätta kontroll av brottslig bakgrund. Denna utgångspunkt understöddes av instanser som företrädde såväl arbetsgivare som arbetstagare. Arbetsgivarna ska ha en öppen och sakligt motiverad god praxis när de tillämpar denna möjlighet. De instanser som företrädde arbetstagare, frivilligorganisationer och barn betonade behovet av att framöver bedöma hur propositionens syften, det vill säga att säkerställa skyddet av barn, har nåtts. Barnombudsmannen föreslog att utvärderingen och utvecklandet av verkställigheten av lagen ska beaktas också i genomförandeplanen för Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp (den s.k. Lanzarotekonventionen, FördrS 88/2011). Social- och hälsovårdsministeriet har tillsatt en arbetsgrupp för att göra upp en genomförandeplan.

Dataombudsmannens byrå ansåg att även om lagen och förslaget innehåller begränsningar som gäller skyddet av arbetssökandes personuppgifter och därmed sammanhängande rättigheter och friheter (frihet att välja arbete, yrke och näring), kan ingripandet anses vara mycket begränsat och för sin del nödvändigt och proportionerligt i strävan att minska kränkningar av barns personliga integritet och säkerhet.

En del av remissinstanserna ansåg att förslagen är otillräckliga, i synnerhet de frivilligorganisationer som företrädde barn och personer med funktionsnedsättning. Man ville utvidga konsekvensbedömningen med tanke på skyddet av barn. I fråga om vissa uppgifter framfördes brister eller praktiska problem i tillämpningen av lagen (skolskjutsar, transporter enligt så kallade handikappservicelagen (380/1987) eller så kallade specialomsorgslagen (519/1977)). När det gäller yrkesutbildade personer som arbetar med barn och såsom självständiga yrkesutövare erbjuder social- och hälsovårdstjänster bör det också krävas kontroll av brottslig bakgrund t.ex. hos yrkesutbildade personer inom medicinsk rehabilitering som arbetar med barn och unga med funktionsnedsättning. Dessutom bör det krävas att eventuell brottslig bakgrund hos intressebevakare inom barnskyddet enligt barnskyddslagen (417/2007) utreds. Även för dem som verkar inom integrationstjänster föreslogs det att brottslig bakgrund utreds under den praktikperiod som ingår i integrationsutbildningen. I fråga om barn med funktionsnedsättningar framhölls i remissvaren behovet av att fästa uppmärksamhet vid åtgärder som i termer av planering, genomförande och utbildning tryggar minderårigas personliga integritet. Man ville utreda luckorna i lagen för att kunna komplettera den gällande regleringen. Dessutom framfördes i remissyttrandena ett behov av att utreda brottslig bakgrund också medan anställningsförhållandet pågår.

Som stöd för verkställigheten av lagen betonades behovet av information och utbildning som ett sätt att främja skyddet av barn.

Övriga synpunkter

Övriga synpunkter gällde avgiften och leveranstiden för straffregisterutdrag. Utdraget borde vara avgiftsfritt för sökanden och det måste gå att få snabbt. Enligt Rättsregistercentralen kan ett straffregisterutdrag sändas snabbt och senast inom sju dagar via en elektronisk tjänst. Undantaget från detta är uppgifter om brottslig bakgrund som begärs från utlandet. Rättsregistercentralen påtalade behandlingstiden för begäranden om utdrag ur straffregistret och i detta sammanhang särskilt vid informationsutbytet inom EU. Enligt 20 § i lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (214/2012) ska, när en enskild person som är medborgare i en annan medlemsstat begär ett straffregisterutdrag beträffande sig själv i enlighet med 6 § 1–5 mom. i straffregisterlagen, Rättsregistercentralen framställa en begäran till centralmyndigheten i den medlemsstat där personen är medborgare om utlämnande av registeruppgifter och tillhörande uppgifter. Enligt lagens 20 § 2 mom. kan begäran också framställas till centralmyndigheten i den medlemsstat där personen har varit bosatt. Uppgifterna ska inhämtas via det system (European Criminal Records System, ECRIS) som inrättats genom rambeslut 2009/315/RIF (Rådets rambeslut om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll). Medlemsstaterna är skyldiga att besvara en sådan begäran inom 20 arbetsdagar. Om ett straffregisterutdrag begärs också om en person som är medborgare i ett annat EU-land, kan behandlingen av straffregisterutdraget därför ta betydligt längre än den sedvanliga maximala behandlingstiden på högst sju arbetsdagar. I Rättsregistercentralens e-tjänst finns utdraget tillgängligt så snart det är klart.

I justitieministeriets utlåtande fästes uppmärksamhet vid behovet av att närmare redogöra för den föreslagna regleringens förhållande till den allmänna dataskyddsförordningen. Av motiveringen ska framgå åtminstone utnyttjandet av det nationella handlingsutrymmet i fråga om den föreslagna 3 §, som inbegriper behandling av personuppgifter, samt den rättsliga grunden för behandlingen av personuppgifter enligt artikel 6.1. När det gäller bestämmelserna om personuppgifter är det väsentligt att bedöma grunderna för utnyttjandet av det nationella handlingsutrymmet. I detta sammanhang är det motiverat att beakta grundlagsutskottets tolkningspraxis (se särskilt GrUU 14/2018 rd). Propositionens avsnitt om lagstiftningsordningen samt specialmotiveringen bör kompletteras med bedömning av det nationella handlingsutrymmet samt frågan om de föreslagna bestämmelserna uppfyller ett mål av allmänt intresse och om de är proportionerliga. Dessutom föreslog justitieministeriet att det vid den fortsatta beredningen görs en omprövning av den lagtekniska lösningen.

De synpunkter som framfördes i remissvaren har i stor utsträckning beaktats vid den fortsatta beredningen och strävan har varit att förtydliga förslagen och säkerställa en tydlig tillämpning av lagen. Vid den fortsatta beredningen har tillämpningen av förslaget utvidgats till att utöver arbetsgivare gälla även andra i lag föreskrivna aktörer som är skyldiga att utreda brottslig bakgrund. På detta sätt tryggas också myndigheternas, kommunernas och samkommunernas eventuella behov att utreda brottslig bakgrund i kortvariga anställningssituationer. En utvidgning av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund till vissa persongrupper, såsom intressebevakare inom barnskyddet, förutsätter en separat utredning och bestämmelser om detta kan också utfärdas i barnskyddslagen. Behovet av att utreda brottslig bakgrund medan ett anställningsförhållande varar är en mer omfattande fråga och kräver en separat utredning och bedömning av olika alternativ för att kunna genomföras.

7 Specialmotivering

2 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att i 2 § 2 mom. 3 punkten görs en teknisk ändring så att laghänvisningen i lagrummet gäller 3 § i familjevårdslagen(263/2015) i stället för en redan upphävd lag.

Paragrafens 3 mom. föreslås bli ändrad till följd av förslaget till ny 5 b §, enligt vilken förfarandet för utredande av brottslig bakgrund ska kunna tillämpas i situationer där arbetsgivare och andra i 2 § avsedda aktörer som är skyldiga att utreda brottslig bakgrund skulle ha rätt men inte vara förpliktade att kräva att ett straffregisteruppdrag uppvisas också i korta anställningssituationer. I förslaget till 5 b § föreslås det att arbetsgivare, med arbetsgivare jämförbara aktörer samt myndigheter, kommuner och samkommuner ska ha rätt, alltså möjlighet, att efter eget övervägande kräva att ett straffregisterutdrag visas upp också i fråga om anställnings- och tjänsteförhållanden som varar längst tre månader. Det är fråga om en rätt men inte skyldighet för arbetsgivare och andra som är skyldiga att utreda brottslig bakgrund och om vilka föreskrivs i lagens 3–5 och 5 a §, att kräva att ett straffregisterutdrag uppvisas genast i början av ett anställnings- eller tjänsteförhållande. Om en arbetsgivare eller någon annan ovan avsedd aktör utnyttjar denna rätt ska den följa lagens föreskrifter om att kräva att straffregisterutdrag uppvisas och hur utdragen behandlas.

5 b §. Rätt att kräva uppvisande av straffregisterutdrag. I lagen föreslås en ny paragraf om rätt att begära att ett straffregisterutdrag visas upp. I paragrafen ska det enligt förslaget föreskrivas att arbetsgivare och med dem jämförbara aktörer, dvs. civiltjänstcentraler och arbets- och näringsmyndigheter samt andra aktörer som är skyldiga att utreda brottslig bakgrund, har rätt, dvs. möjlighet att enligt prövning begära att ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. i straffregisterlagen visas upp också i uppgifter som varar högst eller mindre än tre månader. Arbetsgivaren ska kunna utöva denna rätt endast i situationer där de förutsättningar som anges i 3 § 1 mom. uppfylls, dvs. när en person första gången anställs eller utnämns till ett sådant anställnings- eller tjänsteförhållande som innefattar uppgifter som avses i 2 § i lagen eller när personen första gången medan anställningsförhållandet pågår tilldelas sådana uppgifter. Denna rätt ger arbetsgivarna möjlighet att enligt egen prövning och riskbedömning utreda brottslig bakgrund hos de som anställs också i kortvariga vikariat på samma sätt som i anställningsförhållanden som varar längre än tre månader. Enligt förslaget ska brottslig bakgrund kunna utredas redan från början av anställningsförhållandet. Syftet med förslaget är att göra det administrativt lätt att utreda brottslig bakgrund särskilt vid kortvariga vikariearrangemang. Vid exempelvis kortvariga vikariearrangemang i stora kommuner finns det många personer vars brottsliga bakgrund inte enligt de nuvarande bestämmelserna ska utredas. Hos den aktör som förmedlar vikarier för kortvariga uppgifter verkade i huvudstadsregionen hösten 2020 cirka 4 200 vikarier, vilkas eventuella brottsliga bakgrund inte har kunnat utredas. Antalet sådana vikarier är stort jämfört med antalet barnskötare. Det finns sammanlagt 12 000 barnskötare i huvudstadsregionen.

När det gäller uppgifter som varar högst tre månader ska också andra som är skyldiga att utreda brottslig bakgrund, såsom tillstånds- och tillsynsmyndigheter, kommuner och samkommuner om vilka föreskrivs i lagens 4, 5 och 5 a § få rätt att begära att ett straffregisterutdrag visas upp innan en person anställs, tillstånd beviljas, beslut fattas eller uppdragsavtal ingås eller efter att anmälan mottagits. Frivillig kontroll av brottslig bakgrund i kortvariga anställningar som varar högst tre månader ska grunda sig på prövning och riskanalys gjord av arbetsgivaren eller någon annan som är skyldig att utreda brottslig bakgrund, där behovet av skyddet för barn och arbetsarrangemang kan anses förutsätta kontroll av brottslig bakgrund.

Förslaget bygger på artikel 6.1 c i EU:s allmänna dataskyddsförordning. Enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen ska specialbestämmelser uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara

proportionella mot det legitima mål som eftersträvas. Genom förslaget förbättras minderårigas rätt till personlig integritet och trygghet i uppgifter där man arbetar med minderåriga. Detta uppfyller ett mål av allmänt intresse. De aktörer som är skyldiga att utreda brottslig bakgrund ska ges rätt att utreda brottslig bakgrund också i kortvariga arbetssituationer. Det är inte fråga om en skyldighet. Kontrollen av brottslig bakgrund ska grunda sig på varje behörig aktörs egen prövning och därmed på en riskbedömning av verksamheten. Förslaget går inte utöver vad som är nödvändigt med tanke på skyddet av barn. I dessa situationer ska med stöd av föreslagna 2 § 3 mom. de nuvarande förfarandena tillämpas. Således har arbetsgivaren eller myndigheten rätt att få ett straffregisterutdrag till påseende, men inte rätt att samla in och spara en persons straffregisteruppgifter.

Av betydelse med tanke på förslaget är dataskyddslagen och dess 7 §, enligt vilken behandling av uppgifter i anslutning till domar i brottmål och överträdelser är tillåten, om uppgifterna behandlas för syften som anges i 6 § 1 mom. 1, 2 eller 7 punkten. Förbudet mot behandling av personuppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter gäller enligt den nämnda 2 punkten inte om behandlingen av uppgifterna regleras i lag eller om behandlingen av uppgifterna direkt beror på en lagstadgad uppgift som en registeransvarig har. Således är det också möjligt att genom lag föreskriva om behandling som rör brottmålsdomar och överträdelser. I 7 § 2 mom. i dataskyddslagen hänvisas det till 6 § 2 mom. i samma lag, där det finns en förteckning med 11 punkter med möjliga åtgärder för att skydda den registrerades rättigheter och som kan tillämpas vid behandling av personuppgifter som rör domar i brottmål och överträdelser.

I 6 § i dataskyddslagen förskrivs det om behandling av särskilda kategorier av personuppgifter. Dataskyddsförordningens artikel 9.1 tillämpas inte enligt paragrafens 1 mom. 2 punkten på sådan behandling av uppgifter som regleras i lag eller som föranleds av en uppgift som direkt har ålagts den personuppgiftsansvarige i lag. Enligt paragrafens 2 mom. ska en personuppgiftsansvarig och ett personuppgiftsbiträde som behandlar personuppgifter i en situation som avses i 1 mom. vidta lämpliga och särskilda åtgärder för att skydda den registrerades rättigheter. Sådana åtgärder är enligt 7 punkten bl.a. åtgärder för att fortlöpande säkerställa konfidentialitet, integritet, tillgänglighet och motståndskraft hos behandlingssystemen och tjänsterna i anknytning till behandlingen av personuppgifterna, inbegripet förmåga att återställa tillgängligheten och tillgången till uppgifterna i rimlig tid vid en fysisk eller teknisk incident, enligt 9 punkten särskilda förfaranderegler för att säkerställa att dataskyddsförordningen och denna lag iakttas när personuppgifter överförs eller behandlas för något annat ändamål och enligt 11 punkten andra tekniska, förfarandemässiga och organisatoriska åtgärder.

Bestämmelserna i den gällande lagen kompletterar de skyddsåtgärder som avses i dataskyddsförordningen och i 7 § 2 mom. i dataskyddslagen. I lagen om kontroll av brottslig bakgrund har behandlingen av den registrerades personuppgifter begränsats till endast nödvändiga uppgifter. I 7 § föreskrivs om anteckning om uppvisat straffregisterutdrag och återlämnande av utdraget. Enligt paragrafen får om den som visat upp ett straffregisterutdrag endast antecknas att utdraget har visats upp samt utdragets identifikationsuppgifter. En arbetsgivare eller någon annan som med stöd av denna lag har fått ett straffregisterutdrag för påseende får inte kopiera det. Straffregisterutdraget ska utan dröjsmål återlämnas till den som har visat upp det. Med identifieringsuppgifter avses i motiveringen till lagen datum för utdraget. Dessutom har man strävat efter att säkerställa att uppgifterna förblir konfidentiella och att behandlingen av uppgifterna begränsas. Lagens 8 § föreskriver om tystnadsplikt. Uppgifter i straffregisterutdraget får inte röjas för andra än de som nödvändigtvis behöver dem för att besluta om en person ska tilldelas uppgifter som ingår i tillämpningsområdet för denna lag. En uppgift för vilken tystnadsplikt gäller får inte heller röjas efter det att personen i fråga upphört att sköta det uppdrag där han eller hon fick informationen. När uppgifter som omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund

utannonseras, ska det enligt 9 § i platsannonsern nämnas att den som anställs för uppgiften ska visa upp ett sådant straffregisterutdrag som avses i 6 § 2 mom. i straffregisterlagen.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft våren 2021.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Syftet med förfarandet med kontroll av brottslig bakgrund är att skydda minderårigas personliga integritet och främja deras personliga säkerhet. Med stöd av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn har man ingripit i arbetssökandes integritetsskydd endast i den utsträckning som varit nödvändigt med tanke på målet. Genom de föreslagna lagändringarna ändras inte i väsentlig utsträckning utgångspunkterna och de basala principerna för krav på uppvisande av straffregisterutdrag eller förfarandet vid behandlingen av straffregisterutdrag. Den föreslagna ändringen ger arbetsgivare endast rätt att kräva att få se ett registerutdrag enligt 6 § 2 mom. i straffregisterlagen, också när det är fråga om uppgifter som varar högst eller mindre än tre månader. Arbetsgivarna är inte skyldiga att ställa ett sådant krav. Varje arbetsgivare ska avgöra om den vill utöva rättigheten med beaktande bland annat av behovet att skydda minderårigas personliga integritet i samband med vikariearrangemang. Lagändringen innebär flexibilitet för arbetsgivarna att själva pröva behovet att kontrollera brottslig bakgrund också i kortvariga anställnings- eller tjänsteförhållanden.

Viktiga frågor som måste regleras med hänsyn till det konstitutionella skyddet för personuppgifter är åtminstone syftet med registreringen, de registrerade uppgifternas innehåll, ändamålen för vilka uppgifter får användas inbegripet uppgifternas tillförlitlighet och deras förvaringstider samt den registrerades rättsskydd. Detsamma gäller i vilken utsträckning dessa omständigheter ska regleras och hur ingående på lagnivå (GrUU 14 och 25/1998 rd). Den gällande regleringen av dessa frågor ska som sådan tillämpas också i situationer där arbetsgivaren utnyttjar den föreslagna rätten att kontrollera brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn i uppgifter som varar i högst tre månader.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 9/2002 rd bedömt regleringen mot bakgrunden av de grundläggande fri och rättigheterna. Syftet med lagen är att minska risken för att barn utnyttjas sexuellt, utsätts för våld eller lockas att använda droger. Målen är förankrade i 7 § 1 mom. i grundlagen, som föreskriver att alla har rätt till personlig integritet och trygghet. Också bestämmelsen om det allmännas skyldighet enligt 19 § 3 mom. i grundlagen att stödja de som svarar för omsorgen om barn för att de ska kunna trygga barnets välfärd och uppväxt spelar en framträdande roll. Dessutom har Finland tillträtt konventionen om barnets rättigheter och därmed åtagit sig att skydda barnen mot alla former av våld, användning av narkotika och alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. Med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna finns det således godtagbara och vägande skäl för bestämmelserna i lagen.

Enligt lagförslaget utreds uppgifter om brott bara när ett anställnings- eller tjänsteförhållande innefattar arbetsuppgifter där den anställda varaktigt och i väsentlig grad umgås med barn. Dessutom gäller förfarandet bara personer som får ett anställnings- eller tjänsteförhållande och personer som första gången tilldelas arbetsuppgifter som omfattas av de föreslagna lagbestämmelserna. Det är de anställda själva som skall skaffa fram ett utdrag ur straffregistret. Utdraget blir inte hos arbetsgivaren utan denne ska utan dröjsmål lämna tillbaka det till den anställda. Utdraget ur straffregistret ska innehålla de straff som nämns i 6 § 2 mom. straffregisterlagen om de är av betydelse för lagens syften. I sina personuppgifter får arbetsgivaren bara anteckna att den

anställda har visat upp ett registerutdrag och ange identifieringsuppgifter för utdraget. Utskottet har ingenting att anmärka med anledning av proportionaliteten.

Grundlagsutskottet ansåg i utlåtandet GrUU 9/2002 rd att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Denna konstitutionella bedömning påverkas inte av om det första lagförslaget har en bestämmelse i likhet med den första meningen i 2 § 3 mom. eller inte. I lagförslaget föreskriver 2 § 3 mom. att lagen inte tillämpas på arbetsuppgifter som sammanlagt varar högst tre månader under en ettårsperiod. De föreslagna bestämmelserna om kontroll av brottslig bakgrund medför inga problem med avseende på 18 § 1 mom., som skyddar vars och ens rätt att fritt välja arbete och yrke.

I den föreslagna 5 b § har Europeiska unionens allmänna dataskyddsförordning (EU) 2016/679 och dess krav samt grundlagsutskottets senare praxis i fråga om skydd av personuppgifter beaktats.

Nationellt handlingsutrymme

Grundlagsutskottet har konstaterat att det i princip räcker med att bestämmelserna om skydd för och behandling av personuppgifter är harmoniserade med dataskyddsförordningen. Grundlagsutskottets tolkningspraxis (GrUU 14/2018 rd) förutsätter att det anförs en rättslig grund för utövandet av det nationella handlingsutrymme som avses i artikel 6.1 i dataskyddsförordningen. Det är möjligt att komplettera allmänna lagar med specialbestämmelser om behandlingen av personuppgifter baserar sig på artikel 6.1 c eller e, som rentav kan vara överlappande. Riksdagens förvaltningsutskott har emellertid betonat att användning av flera än en rättslig grund för hantering av personuppgifter ändå inte får leda till att det blir oklart vilka rättigheter den registrerade ska ha enligt dataskyddsförordningen. Detta ska alltid framgå tydligt ur den föreslagna lagstiftningen (FvUB 13/2018 rd, s. 25). Grundlagsutskottet har också konstaterat att i den mån EU-lagstiftningen kräver eller möjliggör reglering på det nationella planet, ska hänsyn tas till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (se t.ex. GrUU 1/2018 rd, GrUU 25/2005 rd).

Artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen föreskriver att behandling av personuppgifter är tillåtet om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Grunden för behandlingen ska dock enligt artikel 6.3 fastställas antingen i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Regleringen ska ske inom ramen för artikel 6.1 c och artikel 6.2 och 6.3 i dataskyddsförordningen. Den rättsliga grunden kan innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av förordningens bestämmelser. Medlemsstatens nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Enligt artikel 10 i dataskyddsförordningen får behandling av personuppgifter som rör domar i brottmål och lagöverträdelse eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder enligt artikel 6.1 endast utföras då behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstatens nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder fastställs. När det gäller propositionen uppfylls detta krav genom de bestämmelser i den gällande lagen som ska tillämpas.

Enligt regeringens uppfattning kränker de föreslagna lagändringarna om kontroll av brottslig bakgrund inte de grundläggande fri- och rättigheterna enligt grundlagen eller de riktlinjer som framgår av de ovannämnda utlåtandena från grundlagsutskottet. Ändringsförslagen kan således behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) 2 § 2 mom. 3 punkten och 2 § 3 mom., sådana de lyder i lag 926/2012, och
fogas till lagen en ny 5 b § som följer:

2 §

Tillämpningsområde

På de villkor som anges i 1 mom. tillämpas lagen även på

3) familjevård som lämnas av familjevårdare enligt 3 § i familjevårdslagen (263/2015),

Denna lag tillämpas dock inte på sådana uppgifter enligt 1 och 2 mom. som sammanlagt varar högst tre månader under en ettårsperiod, om inte något annat följer av 5 b §. Vidare gäller att civiltjänstcentralerna inte kan förordna en person att utföra uppgifter som avses i denna lag, om personen i fråga inte vill ta emot sådana uppgifter.

5 b §

Rätt att kräva uppvisande av straffregisterutdrag

Utöver vad som föreskrivs i 3–5 och 5 a § har arbetsgivare och med arbetsgivare jämförbara aktörer, sådana myndigheter och kommuner som avses i 4 § och sådana kommuner och samkommuner som avses i 5 och 5 a § i fråga om arbetsuppgifter som varar högst tre månader rätt att kräva att ett straffregisterutdrag uppvisas innan en person anställs, ett tillstånd beviljas, ett beslut fattas eller ett uppdragsavtal ingås eller efter att en anmälan mottagits.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 4 februari 2021.

Statsminister

RP 4/2021 rd

Sanna Marin

Arbetsminister Tuula Haatainen

Lag

om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) 2 § 2 mom. 3 punkten och 2 § 3 mom., sådana de lyder i lag 926/2012, och fogas till lagen en ny 5 b § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Tillämpningsområde

På de villkor som anges i 1 mom. tillämpas lagen även på

3) familjevård som lämnas av familjevårdare enligt 1 § i familjevårdslagen (263/2015),

Denna lag tillämpas dock inte på sådana uppgifter enligt 1 och 2 mom. som sammanlagt varar högst tre månader under en ettårsperiod. Vidare gäller att civiltjänstcentralerna inte kan förordna en person att utföra uppgifter som avses i denna lag, om personen i fråga inte vill ta emot sådana uppgifter.

5 b §

Rätt att kräva uppvisande av straffregisterutdrag

Föreslagen lydelse

2 §

Tillämpningsområde

På de villkor som anges i 1 mom. tillämpas lagen även på

3) familjevård som lämnas av familjevårdare enligt 3 och 10 § i familjevårdslagen (263/2015),

Denna lag tillämpas dock inte på sådana uppgifter enligt 1 och 2 mom. som sammanlagt varar högst tre månader under en ettårsperiod, *om inte något annat följer av 5 b §*. Vidare gäller att civiltjänstcentralerna inte kan förordna en person att utföra uppgifter som avses i denna lag, om personen i fråga inte vill ta emot sådana uppgifter.

5 b §

Rätt att kräva uppvisande av straffregisterutdrag

Utöver vad som föreskrivs i 3–5 och 5 a § har arbetsgivare och med arbetsgivare jämförbara aktörer, sådana myndigheter och kommuner som avses i 4 § och sådana kommuner och samkommuner som avses i 5 och 5 a § i fråga om arbetsuppgifter som varar

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

högst tre månader rätt att kräva att ett straffregisterutdrag uppvisas innan en person anställs, ett tillstånd beviljas, ett beslut fattas eller ett uppdragsavtal ingås eller efter att en anmälan mottagits.

Denna lag träder i kraft den 20 .